

ELŐFIZETÉS: Ár:

Egész évre 6 frt.
Félévre 3 „
Negyedévre 1 frt 50 kr

Bérmintelen levelek csak
ismert kezektől fogadhat-
nak el.

Írásokat nem adhatnak
vissza

Egyes szám ára 10 kr.

A szilárdított minden gar-
mondásor díja 20 kr

ZEMPLÉN.

Társadalmi és szépirodalmi közlöny.

(Megjelenik minden vasárnapon.)

HIRDETÉSI DÍJ:

hivatalos hirdetésekül:
Minden egyes szó után
1 kr.
Azonfelül bélyeg 30 kr.

Kiemelt, díszbetűs s kör-
zettel ellátott hirdeté-
nyekért tértmérték szerint,
minden □ centimeter
után 3 kr. számítatik.

Állandó hirdetésekül
kedvezmény nyújtatik.

Hirdetéseket a „Zemplén”
nyomdájába küldendők.

A felvilágosodottságról.

— Két ozikk. —

A századnak, melyben élünk, jutott osztályrészül a dicsőség magát „felvilágosodott”-nak czimezni. XIX. század — és felvilágosodott időszak: identikus fogalmak s egymást helyettesítő használatuk annyira kopott szokás, hogy ebben a divathajhász világban a használat állandó divatszerecséje fölött méltán lehet csodálkozunk.

Én azt hiszem, hogy abban az ugynevezett „felvilágosodottság”-ban több a hiúság s felületesség hangzatossága, mint az öntudat mélysége és az önérték komolysága.

Mi az a felvilágosodottság? . . .

Mily egyszerű kérdés — s mily nehéz rá a felelet.

Mondják: a haladó időnek „szellemi gyermeke”; az ész hegemoniája a kedély fölött s egyáltalán az intellektuális mozzanat jogositványa az ember szellemi életében; a theologia nyügeiből kibontakozott pozitív tudományok önálló művelésének eredménye; a filozófiai gondolkodás objektív módszerének vívmánya a szubjektív módszer fölött; a személyes isten ellenében kifejezést nyert tagadó elv; a vallás kigunyolása; az igazság keresése, felismerése és követése stb., stb. mindmegannyi világos és homályos feleletek a kérdésre: „mi az a felvilágosodottság”?

Elemezzük e feleleteket röviden.

A haladó időnek szellemi gyermeke? A felelet lényege, ha jól veszem észre, metafizikai. Ha ez a felelet megáll, akkor az is helyes, hogy minden egyes felismert és kiismert tünemény, mint időben született pozitívum, egy-egy határozott és öntudatos lépés a felvilágosodottsághoz.

Az ész diadala a kedély fölött? Akkor aligha lehetne szó vallási felvilágosodottságról s egyáltalán véve vallásról; mert hiszen ész és kedély külön mesgyék központjai a

szellem országában s akkor nem a 19., de a 18-ik századot kellene tekintenünk, profektó „felvilágosodottnak”, mely században a francia enciklopedisták az ész vallását mgalapították s a panteizmusnak tényleg oltárt emeltek . . .

A filozófia objektív módszerének vívmánya a szubjektív módszer fölött? Ez kérdésen kívül sokat érő felelet, de teljesen azért nem megnyugtató, mert: először az objektív irány még ez időszert nem tekintetvén magát győztes félnek a szubjektív irány fölött, vívmányról szó sem lehet; másodsor ha bekövetkezend is valamikor az eldönthetetlen harc folyamában a „fegyverszünet”, akkor is csak a szaktudósok, teológok és filozófok formálhatnának jogos igényt a felvilágosodottsághoz. Ez az idő még igen messze van tőlünk. Tehát a fentebbi felelet sem kielégítő.

Az isten tagadása? A vallás kigunyolása? Ez, hát ez lenne a felvilágosodottság? Oh ez a felelet annyira sivár és annyira absurd, hogy annak eltogadásával legszebb ideáljairól kellene lemondania a rendszeres emberi gondolkodásnak s ha köz-elfogadásban részesítették valaha az atheizmus, megsemmisülne a haladási, az emelkedési elv az emberi tökéletesedésben. Ha a fentebbi felelet létjogosultságát helyesljük, akkor Robespierre-éket kellene tartanunk a legfelvilágosodottabb fejü embereknek kulturfejlődésünk történelmében!

Az igazság keresése, felismerése, kiismerése és követése? Hát ez-e már a felvilágosodottság?

Igen! Az igazság.

Keresés, felismerés, kiismerés, követés, szóval az objektív irányú, szellemi munka az esz köz, — a kitartó, a csüggedetlen állhatatosság a mód a felvilágosodottság nivójára való felemelkedéshez.

De mi az az igazság? „Az igazság”, mint ahogyan korunk egyik élő legnagyobb pozitív bölcseleje (Lewes) definiálja, „abban áll, hogy a képzetek rendje megfelel a tünemények rendjének; ugy, hogy az egyik a másikkal visszasugárzása, — a gondolat követi a dolgok mozgását”. Rövidebben szólva: a létezőnek lehetőleg pontos, lényeges megösmerése. Mennél több olyan ismeretre teszünk szert, annál közelebb jutunk az igazsághoz s mennél többen s mennél egyértelműbben törekszünk olyan, a valósággal lehetőleg pontról-pontra egyező ösmeretek után, annal teljesebbé válik egyesített ösmeretünk — tudományunk; annál kevésbé közvetetten tünik fel előttünk az igazság, annál felvilágosodottabbak vagyunk.

Az ily értelemben vett felvilágosodottság nem ellensége a réginek, csak bírálója; nem ellensége a vallásnak, hanem szövetségese; nem ellensége a társadalomnak, hanem a mindig tisztábban látott igazság szerint való reformálója; az ilyen felvilágosodottság nincs helyhez kötve, nincs korhoz kötve; kozmopolita — de szertelenség nélkül; universalis terjedelmű az időnek rendjében.

A felismert és ipso jure megszerett igazság egy és ugyanazonos értelmű fogalom tehát a felvilágosodottság fogalmával, eszméjével. Az igazság után való kutatás s az ebből folyó felismerés és szeretet pedig — legalább sejthetőleg — oly régi, mint maga a rendszeres emberi gondolkodás s addig tart, míg az utolsó egészséges gondolkozásu ember e bolygóról ki nem hal.

Ez a pozitív bölcseleti felfogás oly meggyőződése, melyet tisztelő önmegadással vesz tudomásul ma-holnap a theológia és fizika öntetszelgő egyedursága!

X. Y. Z.

TÁRCZA.

Az egészségügyi kiállítás.

(Berlin.)

II.

A hivatalos tárgymutató egyes főcsoportjainak címei legjobban felvilágosíthatják az olvasót arról, hogy mily czélok lebegtek a kiállítást rendezők szemei előtt s mi minden tartozhatik ide. Harminczöt csoport van a következő címmel:

Közegésztani kutatás és oktatás s életmentési vizsgálatok.

Táplálkozás s életrendtan, mely csoportban bemutatták a tápszerek (marha, aprómarha, halak, hus, sat.) szállításának módját szárazon és vizen; a piacoknak, áruhelyeknek, marhauvaroknak és vágóhidaknak berendezését; a tápszerek elromlásának megakadályozását, a piac rendőrségi fölügyeletét, a tápszerek szállításának és az ellenőrzési eljárás módjait.

Az anyának és ujszülöttnek gondozása (meny nyire tudni kellene ezt a magyar népnek, mely oly keveset gondol a kis gyerekekkel!) s gondoskodás a családban a gyermekek testi és lelki jó fejlődéséről.

Munkára való nevelés, a gyermekszobák berendezése Fröbel szerint, gyermekjátékok a szabadban, munkaoktatási tárgyak.

Oktatás és iskola.
Testgyakorlat.

Ruházat s a bőr ápolása, fürdők s mosóintézetek.

Humanitarius intézetek és szegényügy, u. m.: lelelencz- és árvaházak, bölcsődék, óvodák, menhelyek hajlék nélküliek számára, melegedő szobák, aggapoldák, szegények étkezési helyiségei, népkonyhák.

Büntető és javító intézetek.

A lakás.

Nyilvános épületek.

Kórházak s ápolók.

Az egészségügyi ápolása általában, a magán és közegésztügyi orvos-rendőri szolgálat, statisztika, egyleti működés, oktatás és óvó figyelmeztetés.

Népkórok, a fertőtlenítés, annak módszere és eszközei, vesztégárok és berendezések, himlőoltás. sat.

Első segélynyújtás betegnek és sérülteknek.

Betegápolás, mely nagyterjedelmű csoportba tartozik minden, a gyakorlati orvosi tudományhoz és gyógyszerészethez tartozó szer, eszköz, ásványvíz, sat.

Hadi és tengerészeti egészségügy.

Holttest.

Állategésztügyi.

A talaj és a levegő, és pedig: fertőtlenítéseitek módja, községek, városok telepítése, tágitása, nyilvános terek, parkok és kertek berendezése; utcái por megakadályozása, utak, járdák, kövezés, sat.

A víz és az azzal való ellátás.

Hulladékok eltávolítása.

Világítás.

Fűtés és szellőztetés.

Mesterség és ipar, még pedig a foglalkozás káros viszonyainak és veszélyeinek eltávolítása; a munkásosztály egészségügye; az ipar környékének megóvása a káros befolyásoktól; a munkásosztály sorsának javítása, mely utóbbi alcsoport igen bőven van képviselve, nyilvános jeléül annak, hogy Németország nagyon is számol az egy időben már nagyon előtérbe lépett szociális kérdéssel, mert hisz ennek korán való helyes megoldásától függ nem csak Németország, hanem Európa sorsa is. S aki magát abban a hiedelemben ringatja, hogy ez a kérdés nálunk, mint kizárólag földművelő országban, nincs fölvetve, csatlódni fog. Mi is vulkán fölött mulatunk,*) csak az a különbség, hogy ritkábban halljuk morgását. Az alsóbb rétegek mivelődésének elkerülhetetlen fokozódásával az a morgás is fokozódni fog, mert sajnos, de tagadhatatlan tény, hogy a félig mivelt ember igénye a társadalommal szemben ritkán üti meg a méltányosság határát, többnyire túl megy rajta.

Másik csoport a bányászat és kohászat.

A mezőgazdaság és erdőszet.

Közlekedés szárazon.

Közlekedés vizen.

Tűzveszély elhárítása.

Villámhárítása.

Robbanási veszedelmek elhárítása.

Vízveszély elhárítása.

*) Gondolj a legközelebbi budapesti zavargásokra; ezek is abból a talajból nőttek ki. (Szerk.)

Ruston, Proctor és társa

Budapest, Nádor-uteza 39. és 41. szám.

ajánlják a legelső díjakkal kitüntetett

gőzmozdonyaikat

fa- és szénfűtésre,

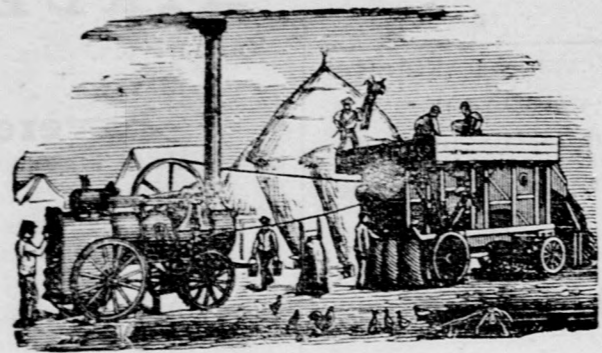
szabad. szalmafűtő

gőzmozdonyaikat

Hoffherr-féle egyszerű és tisztító cséplőkészleteket járgányhajtásra.

10—10

Árjegyzékek bérmentve küldetnek.

gőzcséplőgépeiket

dobmentő

és

üveg tisztító előkészülékekkel.

ROBEY & COMP.

Budapest, IX-ik kerület, Üllői ut 35-ik szám alatt.

ajánlják országwide legjobbnak ismert

tűzanyagot megtakarító

szén-, fa- és szalmafűtésre

berendezett

gőzmozdonyaikat

felülmúlhatatlan és bármely időjárás vi-

szontagságainak legjobban ellentálló

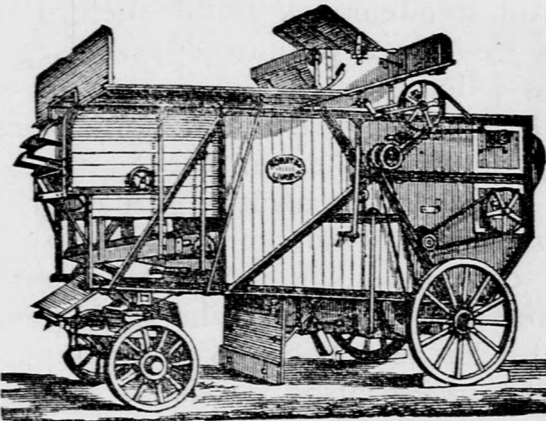
vasgerendás cséplőgépeiket

szabadalmazott magán etető szerkezettel

vagy a nélkül.

Árjegyzékek, ugy Magyarország első rendű uradalmi és gazdától származó s gőzcséplő készleteink rendkívüli nagy munkaképességéről és utóérhetetlen tartósságáról szóló bizonyítványokat tartalmazó legújabb kiadványunkat, kívánatra bérmentve küldjük.

9—10

Kereskedelmi tanintézet Debreczenben.

Államsegélyt élvez. — Áll 3 évfolyamból. Egyrangú és jogu a budapesti kereskedelmi akadémiával.

Végzett hallgatók az **egy évi önkéntes katonai szolgálat** kedvezményében részesülhetnek s **azonnal alkalmazást** nyernek mint könyvelők, levelezők, segédek stb. áru-, pénz-, biztosító és forgalmi üzletekben.

Vidéki szülék gyermekei mérsékelt díjazás mellett teljes ellátást nyernek.

Értesítőket bérmentve küld, felvilágosítást készséggel nyújt.

Debreczen, 1883. július hóban.

Propper Sz. János,

igazgató.

4—4

TK. 555. sz.
1883.

Árverési hirdetményi kivonat.

A gálszécsi kir. bíróság mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy a Tisza biztosító társaság végrehajthatónak özy. Zboray Lászlóné végrehajtást szenvedő elleni 425 frt tőke követelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a varannói kir. bíróság területén lévő Koles-Hosszumező községben fekvő a koles-hosszumezői 79. számú tjkben a tagosítás utáni állapot szerint A. I. 1—2. és A. I. 1—2. sz. alatt felvett ingatlanságnak Zboray László örökhagyó nevében álló felerészére az árverést 2000 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanság az 1883. évi októberhó 29-ik napjának d. e. 10 órakor Koles-Hosszumező község bírása házában megtartandó nyilvános árverésen megállapított kikiáltási áron alól is eladatul fog. Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becs. árának 10%-át, vagyis 200 forintot készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t. cz. 42-ik §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi nov. 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8-ik §-ában kijelölt óvadékképes érték-papírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Gálszécsen, a kir. járásbíró mint tkvi hatóságánál, 1883. évi májushó 21-én.

Kádas,
kir. járásbíró.

Hirdetmény.

Kis-Várda városában építendő járdához szükséges szabályos négyszögbe kifaragott legkevesebb 400 négyszög öl kő beszerzése és szállítása, valamint a már a városba beszállítva lévő s még beszállítandó kőnek járdavai lerakása, felvállalása a folyó évi augusztushó 21-ik napján d. u. 2 órakor Kis-Várdán a városházánál tartandó árlejtésen fog eszközöltetni, felhivatnak a vállalkozni óhajtok, hogy akkor személyesen jelenjenek meg, vagy ajánlataikat zárt levélben alantírt főbíróhoz küldjék be. A szerződési feltételek alantírttal tekinthetők meg.

Kis-Várdán, 1883. aug. 11.

Sarvay Elek,
főbíró.

194. szám.
1883.

Árverési hirdetmény.

S. a.-Ujhely város részéről közhírré tételik: miszerint a város erdejében létező 3146⁷/₈ □ méter olfa f. év aug. 26-ik napján d. u. 3 órakor a városháza tanácstermében, a város előjáróságánál megtekinthető feltételek mellett nyilvános árverés utján elfog adatni.

Mely árverésre a venni szándékozók ezenel meghivatnak.

S.-a.-Ujhely, 1883. aug. 17.

Ujfalussy Endre, s. k.
városi főbíró.

Hirdetmény.

Melynél fogva ezennel közhírré tételik: miszerint főméltóságú Herceg Windisch-Grätz Lajos tulajdonát képező „Splényi Curia” elnevezés alatt ösmert S.-a.-Ujhely város főtczáján fekvő bérház, a hozzá tartozó italméresi joggal, továbbá az „alsó zöld-ág”, ugyszintén a „Csillag” nevű ugyancsak Sátoralja-Ujhelyben a hecskén fekvő korcsmaházak a hozzájuk tartozó italméresi joggal folyó évi szeptember hó 20-án Sárospatakon a tisztartói hivatalban nyilvános árverés utján bérbe fognak adatni. Az árverési feltételek Ambrózy Nándor uradalmi ügyvédnél S.-a.-Ujhelyben és a tisztartói hivatalban Sárospatakon megtekinthetők, ahol a fennebb kített árverési határidőig zárt ajánlatok is elfogadtatnak. 3—3

A közkedveltségű krakói cserépkályhákból

ez idén is a legnagyobb választásra berendezett

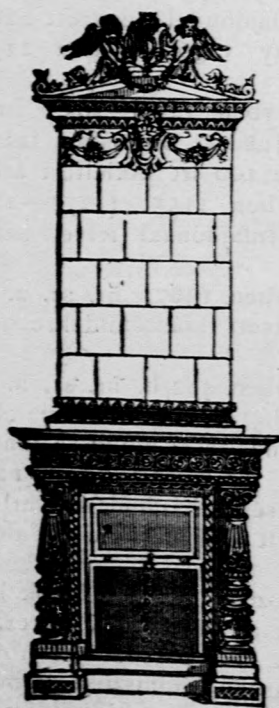
FŐRAKTÁRT

tartván, van szerencsém azokat a nagyérdemű közönségnek ajánlani.

LINKESCH SAMU ÖZVEGYE

vasüzlet Eperjesen.

Képes árjegyzék kívánatra bérmentve.

12—

